

Ο Λαβύρινθος από την αρχαιότητα συμβόλιζε τον χωροχρόνο και την λειτουργία του σύμπαντος. Αναπαρίστατο στην Κρήτη με το εμβληματικό συντομογράφημα της σβάστικας και της σπείρας που περιδινούνται μέσα από το στροβίλισμα των γραμμών τους πότε σταριστερά και πότε στα δεξιά σαν τον ήλιο με την σελήνη που 'ταν χαραγμένοι στο κέντρο τους. Καλείσαι να μπεις μέσα του ωσάν να πρόκειται να επιχειρήσεις μια μετάβαση στον ενδότερο εαυτό σου, μιας κι ο λαβύρινθος είναι ο μικρός εαυτός σου, ο μικρόκοσμός σου που μιμήθηκε το μεγάλο σύμπαν για να γίνει πιο κατανοητό μέσα από τις δαιδαλώδεις διαδρομές του στο στερέωμα. Μπροστά στην είσοδο του, η επιλογή είναι μία, να τον διαβείς. Νομοτελειακή κι η μόνη πορεία που θα ακολουθήσεις, είτε αριστερά, είτε δεξιά, το κέντρο αυτοσκοπός και μόνη κατάληξη, το δικό σου κέντρο, ο λόγος της ύπαρξης σου. Στην διαδρομή δεν θα ξεχάσεις τον μίτο, το νήμα που στις απόκρυφες τελετουργίες του λαβυρίνθου συμβόλιζε το αδάμαστο αιώνιο σπέρμα που μέσα από τις σπείρες του χρόνου γέννησε τον κόσμο. Θα το ξετυλίξεις ευλαβικά σαν μαϊάνδρο μέσα στην μεγάλη μήτρα της γης μόνο αν κατορθώσεις να νικήσεις τον τερατώδη θάνατο, τον Μινώταυρο. Αν αντιληφθείς ότι μέσα από το δικό σου θάνατο, τον δικό σου έρωτα, θα γεννηθεί και πάλι η ζωή μέσα από την γραμμή του σπέρματος που σου χάρισε η Αφροδίτη παίρνοντας την μορφή της καλλιπλέξουδης Αριάδνης. Εκεί στο κέντρο του Λαβύρινθου ενώθηκε για πρώτη φορά ο ουρανός με την γή κι ο ήλιος με την σελήνη. Στο Ιδαίον Άντρον ανέβαινε ο Μίνως, ως άλλος Μωυσής για να γράψει τους νόμους και να ανανεώσει την βασιλεία του από τον Δία όταν στον ουράνιο θόλο σημάινονταν ο Ενιαυτός, ο Ιερός Γάμος μεταξύ Ηλίου και Σελήνης και τα άστρα γυρνούσαν στο στερέωμα μετά από 8 χρόνια εκεί απ' όπου ξεκίνησαν, έχοντας διαγράψει έναν πλήρη κύκλο. Στα βουνά της Κρήτης οι Μινώιτες όχι μόνο κατέγραψαν τους χάρτες του ουρανού με τις θέσεις των πλανητών και των αστερισμών αλλά και συνέλαβαν το ηλιακό ημερολόγιο. Η ανανέωση της εξουσίας του Μίνωα κατά το πάντρεμα Ήλιου και Σελήνης γιορτάζονταν στην Κνωσό με ιεροτελεστίες γονιμότητας κι έναν χορό τον Γέρανο όπου οι περιδινήσεις και οι ελιγμοί των χορευτών είχαν σχεδιαστεί στο δάπεδο από τον Δαίδαλο. Σύμφωνα με τον μύθο, τον Γέρανο που απτις πηγές γνωρίζουμε πως μιμούνταν τις στροφές και τους ελιγμούς του λαβύρινθου, για πρώτη φορά χορέψανε μαζί αγόρια και κορίτσια σε μια διαδικασία σεξουαλικής μύησης. Η Αριάδνη, ιέρεια της Αφροδίτης, μύει τον Θησέα υποδεικνύοντας του τον Μίτο-σπέρμα και πως θα πρέπει να τον ξετυλίξει μέσα στην σκοτεινή μήτρα της γης, τον Λαβύρινθο. Σ' αυτό εδώ το σημείο βρίσκεται ακριβώς κι ο μυστικός συμβολισμός του λαβύρινθου. Το συλλογικό φαντασιακό κι οι τέχνες παραμόρφωσαν με τον χρόνο την πρότερη παράδοση και μέσα από το φίλτρο του μύθου εμπλούτισαν τον συμβολισμό και την σημασία του. Ο λαβύρινθος, ο Γέρανος, που δεν ήταν παρά ένας χορός με τα βήματα των χορευτών να ακολουθούν ένα σχεδιάγραμμα στο δάπεδο σαν σε κάτοψη, μετατράπηκε μεμιάς σε έναν σκοτεινό χώρο με τον Μινώταυρο να στήνει παγίδες θανάτου πίσω από κάθε στροφή. Γνωρίζουμε ότι η αθηναϊκή αποστολή 7 αγοριών και 7 κοριτσιών προς βρώση στο τέρας Μινώταυρο κάθε 8 χρόνια συνέπιπτε με την ανανέωση της εξουσίας του Μίνωα στο Ιδαίον Άντρον. Οι νέοι περιέτρεχαν τις 7 στροφές του κρητικού λαβυρίνθου, την 7η του μηνός Θαργηλίωνος στα γενέθλια του Απόλλωνα, μέρα εξαγνισμού και προσφοράς των πρώτων καρπών. Η θυσία τους συνέπιπτε επίσης με την ανατολή του αστερισμού του Ταύρου (βλ. Μινώταυρος) και των 7 Πλειάδων και Υάδων που σηματοδοτούσαν μαζί με την έλευση των αποδημητικών πτηνών γερανών την εποχή του θερισμού. Οι νέοι που θυσιάζονταν δηλαδή συμβόλιζαν τους γερανούς και τους πρώτους καρπούς που μέσα από τον θάνατο, τον θερισμό τους, θα ξεκινήσει μία νέα γονιμική

διαδικασία της γης. Μετά τον φόνο του Μινώταυρου από τον Θησέα και την μύηση στον λαβύρινθο, τα νέα παιδιά γύρισαν στην Αθήνα, όχι κατά σύμπτωση, την 7η Πυανεψιώνος, Οκτώβρη μήνα, κατά την δύση των Πλειάδων, την αποχώρηση των Γερανών, τον καιρό του οργώματος και της σποράς. Λίγο πριν φτάσουν στην Αθήνα, χόρεψαν τον Γέρανο στην Δήλο, μιμούμενοι τις περιδινήσεις τους μέσα στον σκοτεινό λαβύρινθο. Έχουμε την πληροφορία από επιγραφές της Δήλου ότι οι χορευτές εκτελούσαν κατά την νύχτα τα βήματα του Γέρανου, κρατώντας δάδες κι ένα σχοινί που τους ένωνε μεταξύ τους ως υποκατάστατο του μίτου-σπέρματος. Από τις πηγές μαθαίνουμε ότι οι χορευτές με την χρήση του φωτός στο σκοτάδι πλέκοντας με τα χορευτικά βήματα τους επτά ομόκεντρους κύκλους και κινούμενοι τότε δεξιά και τότε αριστερά αναπαρήγαγαν τις τροχιές των 7 πλανητών και των αστερισμών γύρω από την γη εκφράζοντας την κοσμική αρμονία. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι ο λαβύρινθος δεν ήταν παρά μια μύηση στην γονιμική διαδικασία όπου οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται πως μέσα από τον έρωτα και τον θάνατο, την σπορά και τον θερισμό που συντονίζονται μέσα από το πάντρεμα και τις τροχιές των ουρανίων σωμάτων γύρω από την γη, η ζωή γεννιέται ξανά εκεί που πεθαίνει και πως η θνητή ζωή είναι σαν τα αποδημητικά πουλιά, τους Γερανοί που έρχονται με την άνοιξη και φεύγουν το φθινόπωρο. Ο σπόρος, ο μίτος, τα νέα παιδιά μέσα στον δαίδαλο της σκοτεινής μήτρας της γης φαίνονται καταδικασμένα να πεθάνουν όμως χάρη στις γονιμοποιητικές και αναγεννητικές δυνάμεις του σπέρματος θα νικήσουν τον θάνατο και θα επιστρέψουν πίσω στην ζωή και το φως.

Ευθύμης Λαζόγκας, Ιστορικός Τέχνης - Αρχαιολόγος, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Paris I-Panthéon – Sorbonne, Διδάσκων Ιστορίας της Τέχνης, ΑΣΚΤ, Μεταπτυχιακό Εικαστικών Τεχνών, Καθηγητής στην Σχολή Καλών Τεχνών Μαρμαρογλυπτικής Πανόρμου Τήνου.

The Labyrinth since ancient times symbolized space-time and the functioning of the universe. It was represented in Crete with the emblematic abbreviation of the swastika and the spiral that spins through the swirl of their lines sometimes to the left and sometimes to the right like the sun and the moon that were engraved in their center. You are invited to enter it as if you are going to make a transition to your inner self, since the labyrinth is your small self, your microcosm that imitated the great universe to be more understandable through its labyrinthine paths in the solid. In front of his entrance, the choice is one, to cross him. Law-defining and the only path you will follow, either left or right, the center is an end in itself and the only end, your own center, the reason for your existence. On the way you will not forget the mito, the thread that in the occult rituals of the labyrinth symbolized the indomitable eternal sperm that through the spirals of time gave birth to the world. You will unfold it reverently like a meander within the great womb of the earth only if you succeed in defeating the monstrous death, the Minotaur. If you realize that through your own death, your own love, life will be born again through the sperm line that Aphrodite gave you by taking the form of the beautiful Ariadne. There, in the center of the Labyrinth, the sky and the earth and the sun and the moon joined for the first time. In the Idaion 'Andron, Minos ascended, as another Moses to write the laws and renew his reign from Zeus when the Oneness, the Holy Marriage between the Sun and the Moon was signified in the celestial dome and the stars returned to the fixed after 8 years where they started, having gone a full circle. In the mountains of Crete, the Minoans not only recorded the maps of the sky with the positions of the planets and constellations, but also conceived the solar calendar. The renewal of Minos' power during the marriage of Sun and Moon was celebrated in Knossos with fertility rites and a dance on the Crane where the spins and maneuvers of the dancers were designed on the floor by Daedalus. According to the legend, Geranos, who we know from the sources imitated the turns and maneuvers of the labyrinth, was the first time boys and girls danced together in a process of sexual initiation. Ariadne, priestess of Aphrodite, initiates Theseus by showing him the Myth-sperm and how he should unwrap it in the dark womb of the earth, the Labyrinth. At this very point is the secret symbolism of the labyrinth. The collective fantasy and the arts distorted with time the earlier tradition and through the filter of the myth enriched the symbolism and its meaning. The labyrinth, Geranos, which was nothing more than a dance with the dancers' steps following a pattern on the floor as if on a plan, suddenly turned into a dark space with the Minotaur setting death traps behind every turn. We know that the Athenian sending of 7 boys and 7 girls to be eaten by the Minotaur every 8 years

coincided with the renewal of Minos' power in the Ideal Andron. The young people circled the 7 turns of the Cretan labyrinth, on the 7th of the month of Thargillion on the birthday of Apollo, a day of purification and offering of the first fruits. Their sacrifice also coincided with the rising of the constellation Taurus (see Minotaur) and the 7 Pleiades and Hyades which together marked the arrival of the migrating crane birds at harvest time. The young people who were sacrificed symbolized the cranes and the first fruits that through their death, their harvest, will start a new fertile process of the earth. After the slaying of the Minotaur by Theseus and the initiation into the labyrinth, the young children returned to Athens, not coincidentally, on the 7th of Pyanepsionos, the month of October, at the setting of the Pleiades, the departure of the Cranes, the time of plowing and sowing . Shortly before reaching Athens, they danced the Crane at Delos, imitating their gyrations in the dark labyrinth. We have the information from Delos inscriptions that the dancers performed the steps of Geranus at night, holding torches and a rope that connected them together as a substitute for the mito-sperm. From the sources we learn that the dancers, using light in the dark, weaving seven concentric circles with their dancing steps and moving sometimes to the right and sometimes to the left, reproduced the orbits of the 7 planets and constellations around the earth, expressing cosmic harmony. We therefore conclude that the labyrinth was nothing more than an initiation into the reproductive process where the participants realize that through love and death, sowing and reaping coordinated through marriage and the orbits of the heavenly bodies around the earth, life he is born again where he dies and as mortal life was i like the migratory birds, the cranes that come with the spring and leave in the fall. The seed, the mito, the new children within the labyrinth of the dark womb of the earth seem doomed to die but thanks to the fertilizing and regenerative powers of the sperm they will overcome death and return back to life and light.

Efthymis Lazogkas, Art Historian - Archaeologist, Doctor of the University of Paris I-Panthéon – Sorbonne, Teacher of History of Art, ASKT, Master of Visual Arts, Professor at the Fine Arts School of Marble Sculpture of Panormos Tinos.